Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΩΝ

ΑΠΟ Τ' ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΑΡΑΣ ΜΠΕΡΝΑΡ

Δ'.

ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ σήμερα τὴν περιγραφὴ τοῦ γεύματος ποὺ παρέθεσε ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ στοὺς ἠθοποιοὺς τοῦ «Ὀντεὸν», ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑκατοστῆς παραστάσεως τοῦ «Ρουῖ—Μπλάς», ὅπως τὴν περιγράφει ἡ Σάρα Μπερνὰρ στ' 'Απομνημονεύματά της.

«Ὅταν ὁ Οὐγκὼ τελείωσε τὴν πρόποσί του, ὁ Ντυκενὲλ ἔσκυψε λίγο πρὸς τὰ πίσω καὶ μοῦ ψιθύρισε στὸ αὐτὶ νὰ εἰδοποιήσω τὸ Σιγὼ ὅτι ἔπρεπε ν' ἀπαντήση στὴν πρόποσι τοῦ ποιητοῦ.

Ἐγὼ τὸν εἰδοποίησα πράγματι καὶ τότε ἐκεῖνος χλωμός, μὲ σβυσμένη φωνή, μοῦ εἶπε :

— Φτάνει νὰ μὲ βαστήξουν τὰ πόδια μου...

Τότε τὸν κύτταξα μὲ περιέργεια καὶ εἶδα πὼς τὸ πηροῦνι ἔτρεμε στὸ χέρι του. Ἡ ἄκρες τῶν δαχτύλων του ἦσαν κατάλευκες καὶ τὸ ὑπόλοιπο χέρι του μελανό... Ἀμέσως ἔπιασα μ' ἀνησυχία τὸ χέρι του καὶ εἶδα πὼς ἦταν παγωμένο.

Ἐντωμεταξὺ ὅλοι εἶχαν σωπάσει κι' εἶχαν γυρίσει τὰ μάτια τους πρὸς τὸ Σιγώ, περιμένοντας τὴν ἀπάντησί του στὸν Οὐγκώ.

— Σήκω ! τοῦ ψιθύρισα μὲ τρόμο.

Αὐτὸς προσπάθησε νὰ σηκωθῆ, μὰ τὴν ἴδια στιγμὴ τὸ κεφάλι του ἔγειρε πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἀπότομα, τόσο ὥστε τὸ πρόσωπό του βούτηξε μέσα στὸ πιάτο του.

Γενικὴ ἀναστάτωσις ἐπακολούθησε κι' ὅλοι περιστοιχίσαμε τὸν δυστυχισμένο διευθυντὴ τοῦ «Ὀντεόν», ὁ ὁποῖος ἦταν ἀναίσθητος. Ἀμέσως τὸν μεταφέραμε σ' ἕνα μικρὸ σαλόνι καὶ στείλαμε νὰ εἰδοποιήσουμε τὸ γυιό του.

Δὲν ξέραμε ποῦ ν' ἀποδώσουμε τὸ κακὸ ποὺ εἶχε χτυπήσει τὸ φίλο μας, κι' ὁ καθένας μας ἔλεγε τὴ γνώμη του. Δὲν φανταζόμαστε ὥστόσο, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ τίποτε τὸ σοβαρό, ὅταν ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ πλησίασε κι' εἶπε μ' ἀπλότητα :

— Πρόκειται περὶ συμφορήσεως. Εἶν' ἕνας ὡραῖος θάνατος !

Ἔπειτα, παίρνοντάς με ἀπὸ τὸ χέρι, μ' ὁδήγησε σὲ μιὰ ἄλλη αἴθουσα, προσπαθῶντας νὰ μὲ παρηγορήση.

Πέρασε λίγη ὥρα, μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα βαρειᾶς θλίψεως, ὅταν εἴδαμε ἔξαφνα τὸ Ντυκενὲλ νὰ μᾶς πλησιάζη...

Ἦταν χλωμὸς καὶ μᾶς ψιθύρισε : «Εἶνε χαμένος !»

Εἶχα βέβαια τὸ προαίσθημα, ὅτι ὁ Σιγὼ θὰ πέθαινε, μὰ τὰ λόγια τοῦ Ντυκενὲλ μ' ἀναστάτωσαν.

— Θέλω νὰ φύγω ἀπὸ δῶ, εἶπα στὸ Ντυκενέλ. Ἔχετε τὴν καλωσύνη νὰ εἰδοποιήσετε τὸν ἀμαξᾶ μου ;

Μὰ καθὼς ἔβγαινα ἔξω, περνῶντας ἀπ' τὸ διάδρομο, σκόνταψα στὴν ἠλιωμένη ἠθοποιὸ Λαμκέν, ἡ ὁποία χόρευε, ζαλισμένη ἀπ' τὸ κρασὶ καὶ τὴ ζέστη.

— Συγνώμην, μικροῦλα μου Μαντόνα, μοῦ εἶπε. Λίγο ἔλειψε νὰ σὲ ρίξω κάτω.

Τότε ἐγώ, χωρὶς νὰ τὸ συλλογιστῶ καθόλου, τὴν τράβηξα κοντά μου καὶ τῆς εἶπα ζωηρά :

— Μὴ χορεύετε, καλή μου Λαμκέν. Ὁ Σιγὼ πεθαίνει...

Ἀμέσως ἀπὸ κατακόκκινο ποὺ ἦταν τὸ πρόσωπό της ἔγινε λευκὸ σὰν τὴν χιμολία. Τὰ δόντια της ἄρχισαν νὰ χτυποῦν καὶ δὲν μποροῦσε ν' ἀρθρώση οὔτε λέξι.

— Ἄ, φτωχὴ Λαμκέν, τῆς εἶπα. Δὲν τὸ ἤξερα πὼς θὰ σοῦ ἔκανε τόσο κακό.

Μὰ ἐκείνη δὲν μὲ ἄκουσε καί, ἀφοῦ φόρεσε τὸ ἐπανωφόρι της, μὲ ρώτησε :

— Φεύγετε ;

— Ναί...

— Θὰ ἔχετε τὴν καλωσύνη νὰ μ' ὁδηγήσετε στὸ σπίτι μου; Στὸ δρόμο θὰ σᾶς πῶ τί μοῦ συμβαίνει.

Τύλιξε τὸ κεφάλι της μ' ἕνα μαῦρο σάλι καὶ κατεβήκαμε μαζὶ κάτω, συνοδευόμενες ἀπὸ τὸ Ντυκενέλ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐπῆγε ὥς τὸ ἀμάξι μου.

Στὸ δρόμο ἡ φτωχὴ γρηοῦλα μοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς :

— Ξέρετε, μικροῦλα μου Σάρα, ὅτι ἔχω μανία νὰ πηγαίνω στὶς μάγισσες καὶ στὶς χαρτορίχτρες καὶ νὰ τὶς ρωτάω γιὰ τὴν τύχη μου. Ἔ, λοιπόν, τὴν περασμένη Παρασκευή, μιὰ μάγισσα, στὴν ὁποία εἶχα πάει, μοῦ εἶπε : «Θὰ πεθάνης ὀχτὼ μέρες μετὰ τὸν θάνατο ἑνὸς ἀνθρώπου μελαχροινοῦ, ὄχι νέου, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνακατευθεῖ πολὺ στὴ ζωή σου !...». Ἐγὼ νόμισα πὼς μὲ κοροϊδευε, γιατὶ κανένας ἄντρας δὲν εἶνε συνδεδεμένος μαζύ μου, ἀφοῦ εἶμαι χήρα καὶ δὲν ἔχω κανένα δεσμό... Τῆς τὸ εἶπα μάλιστα τῆς μάγισσας καὶ πρόσθεσα ὅτι δὲν θὰ τὴν πλήρωνα γιὰ τὶς κοροϊδίες της αὐτές. Τότε ἐκείνη, ἀγριεμμένη γιατὶ δὲν τὴν πίστευα, μοῦ ἔπιασε τὰ δυό μου χέρια καὶ μοῦ εἶπε : «Ἐσὺ μπορεῖς νὰ λὲς ὅ,τι θέλεις, μὰ θὰ γίνῃ αὐτὸ ποὺ σοῦ λέω ἐγώ... Ὁ ἄντρας αὐτὸς σοῦ παρέχει τὰ μέσα τῆς ζωῆς μαζὶ μ' ἕναν ἄλλο ἄντρα ξανθόν. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀλήθεια !...». Μὰ ἡ μάγισσα δὲν πρόφταση ν' ἀποτελειώση τὴ φράσι της καὶ τῆς κατάφερα ἕνα χαστοῦκι., τόσο δυνατό, ὥστε τὴν ἔκανα νὰ τῆς φανῆ ὁ οὐρανὸς σφοντῆλι... Μὰ σὰν ἔφυγα ἀπ' τὸ σπίτι της, ἄρχισα νὰ σκέφτομαι λογικώτερα καὶ τότε κατάλαβα ποιοὶ ἦσαν οἱ δυὸ ἄντρες, τοὺς ὁποίους ὑπονοοῦσε μὲ τὰ λόγια της. Εἶνε οἱ δυὸ διευθυνταί μου, οἱ διευθυνταὶ τοῦ «Ὀντεόν». Ὁ μελαχροινὸς εἶνε ὁ Σιγὼ κι' ὁ ξανθὸς ὁ Ντυκενέλ. Καὶ νὰ τώρα ποὺ μοῦ λέτε σεῖς πὼς ὁ Σιγὼ πεθ.....

Μὰ δὲν πρόφτασε νὰ τελειώση τὴ φράσι της κι' ἕνα δυνατὸ λαχάνιασμα τὴν ἔπιασε.

— Πνίγομαι, μοῦ ψιθύρισε.

Εὐτυχῶς, ἐντωμεταξὺ εἴχαμε φτάσει στὸ σπίτι της. Τὴ βοήθησα ν' ἀνεβῆ στὸ διαμέρισμά της καί, φεύγοντας, ἔδωσα ἕνα λουλουδάκειο στὴ θυρωρό, συνιστῶντας της νὰ τὴν προσέχη τὴ νύχτα, γιατὶ ἦταν ἀδιάθετη....

... ...

Τὴν ἴδια νύχτα, 11 Ἰουνίου 1872, ὁ Σιγὼ πέθανε χωρὶς νὰ συνέλθη καθόλου ἀπ' τὴν ἀναισθησία του.

Ἔπειτ' ἀπὸ ὀχτὼ μέρες ἀκριβῶς —ὅπως τῆς εἶχε πεῖ ἡ μάγισσα— πέθανε κι' ἡ φτωχὴ Λαμκέν.

Πρὶν πεθάνει, ψιθύρισε στὸν ἱερέα, ὁ ὁποῖος τὴν μετάλαβε :

— Πεθαίνω, γιατὶ πίστεψα στὸ δαίμονα !...

* * *

Ἔφυγα ἀπὸ τὸ «Ὀντεὸν» μὲ μιὰ βαθειὰ θλίψη στὴν καρδιά μου, γιατὶ ἐλάτρευα καὶ λατρεύω ἀκόμα καὶ σήμερα αὐτὸ τὸ θέατρο. Ἡ ζωή μου ἐκεῖ μέσα ἦταν πάντοτε γεμάτη ἐλπίδες κι' ὄνειρα...

Φεύγοντας, δὲν θέλησα νὰ πάρω τίποτε μαζύ μου. Ἄφησα ὅλη τὴν ἐπίπλωσι τοῦ καμαρινιοῦ μου σὲ μιὰ νεαρὰ ἠθοποιό. Ἄφησα ἐπίσης τὰ κοστούμια μου, τὰ μπιμπλό μου, τὴν τουαλέττα μου... Τὰ μοίρασα ὅλα...

Πηγαίνοντας στὴ «Γαλλικὴ Κωμωδία», ἤξερα πὼς ἔμπαινα σὲ μιὰ φωλιὰ θηρίων.

Δὲν εἶχα καθόλου φίλους σ' αὐτὸ τὸ θέατρο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Λαρός, τὸν Κοκλὲν καὶ τὸν Μοννὲ Σουλύ. Ἀπὸ τὶς γυναῖκες πάλι ἦσαν φίλες μου ἡ Μαρία Λόϋδ, ἡ Σοφία Κρουαζέτ, ἡ φημισμένη γιὰ τὴν κακία της Ζοινασσαίν, ποὺ μόνο γιὰ μένα ἦταν καλή, καὶ ἡ ἀξιολάτρευτη καὶ ἀγαθωτάτη Μαγδαληνὴ Μπροάν.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου ἀποφάσισε νὰ ντεμπουτάρω στὴ «Δεσποινίδα ντὲ Μπὲλ—Ἴλ», σύμφωνα μὲ μιὰ ἐπιθυμία τοῦ περιφήμου κριτικοῦ Σαρσαί...

Ἀμέσως ἄρχισαν οἱ πρόβες καὶ ἡ πρεμιέρα ἀνηγγέλθη γιὰ τὴν 6 Νοεμβρίου 1872.

Καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς θεατρικῆς μου σταδιοδρομίας, ἀκόμα καὶ σήμερα, μὲ πιάνει ἕνα περίεργο «τράκ» ὁσάκις ξέρω ὅτι τὸ Κοινὸν περιμένει πολλὰ ἀπὸ μένα

Ἔτσι καὶ τότε ἤξερα, ὅτι ὅλες οἱ θέσεις τοῦ θεάτρου εἶχαν νοικιασθεῖ πολλὲς ἡμέρες πρὶν ἀπ' τὴν πρεμιέρα, ἤξερα ἀκόμα ὅτι ὁ τύπος ὑπελόγιζε σὲ μιὰ θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία μου, ἤξερα, τέλος, ὅτι κι' ὁ Περρὲν περίμενε πολλὰ ἀπὸ μένα καὶ φοβόμουν ἐξαιρετικά.

Κι' ἀλλοίμονο, οἱ φόβοι μου βγῆκαν ἀληθινοί. Τὸ ντεμποῦτο μου στὴ «Γαλλικὴ Κωμωδία» ὑπῆρξε μετριώτατο καὶ τὰ φαρμάκια ποὺ ἔπια πολλά...

Ἡ Σάρα Μπερνὰρ σὲ τρεῖς πόζες της.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Ἡ συνέχεια.